

Ornitologické pozorovania

Ornithological observations

Ďalšou časťou Ornitologických pozorovaní pokračujeme v publikovaní avifaunistických materiálov z územia Slovenska. Údaje sú spracované rovnako ako v predchádzajúcich častiach, ktoré vyšli v časopise Tichodroma. Aj v tejto časti Ornitologických pozorovaní uverejňujeme staršie údaje z rôznych rukopisných archívnych materiálov a zbierkových fondov. Ide o údaje z lokalít, ktoré zanikli, alebo zmenili svoj pôvodný charakter. Za sprístupnenie zbierok SNM-PM v Bratislave ďakujem Mgr. M. Sečanskému. Za názvom lokality je v zátvorke uvedený štvorec Databanky fauny Slovenska.

- *Acrocephalus palustris*: 22. 5. 1943 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 1 ex. v coll. SNM-PM Bratislava – leg. O. Ferianc. Ďalšie dokladové exempláre v coll. SNM-PM Bratislava zo zaniknutej lokality „Ostrov kormoránov“ (7969): *Sylvia borin* 8. 5. 1943 – leg. J. Brtek st., *Poecile palustris* 17. 4. 1948 – leg. J. Brtek st. a 11. 4. 1951 – leg. O. Ferianc, *Certhia brachydactyla* 17. 4. 1948 – leg. J. Brtek st. a 11. 4. 1951 leg. – O. Ferianc, *Certhia familiaris* 27. 10. 1955 – leg. M. Bališ. Všetky doklady sú lokalizované lokalitou Podunajské Biskupice.
- *Acrocephalus schoenobaenus*: 8. až 16. 5. 1953 na močiaroch južne od Gabčíkova (8171) a pri Čiližskej Radvani (8172) je „najhojnejším vtáčím druhom“ – J. Hanzák.
- *Actitis hypoleucos*: 24. 12. 1953 Komárno (8274) 1 ex. pozorovaný na štrkovom brehu Dunaja. Po vyplašení pozorovaný jedinec odletel proti prúdu a ozýval sa charakteristickým hlasom – A. Stollmann.
- *Ardea cinerea*: 25. 4. 1953 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 4 ks násada v coll. SNM-PM Bratislava (lokalizovaná ako Podunajské Biskupice) – leg. F. Matoušek. Jún 2024 Pataš (8171) menšia hniezdna kolónia (s nezistenou početnosťou) v trstí močiara asi 15 ha veľkom. V dňoch 5., 6., 11., 12., 14., 17. a 20. 6. 2024 volavky popolavé (4 – 5 ex.) zaletujú do trstia, odkiaľ sa ozývajú hlasy mláďat pri kŕmení. Na okrajových porastoch trste posedáva 5 už vyvedených mláďat (5. 6.). Na lokalite hniezdia aj 2 páry beluše veľkej: vtáky zaletujú do trstia, odkiaľ sa ozývajú hlasy mláďat pri kŕmení (lokalita bola sledovaná z poľovníckeho posedu na brehu močiara). Všetko – P. Rác.
- *Ardea purpurea*: doklady o hniezdení v coll. SNM-PM Bratislava: 22. 5. a 2. 6. 1956 – 7 „mlkvých“ vajec odobratých pri kontrole kolónie a krúžkovaní mláďat, 15. 5. 1957 – 2 × 5 ks násady všetko Gabčíkovo (8171) mŕtve rameno „Rákászó“; 6. 5. 1956 – 2 × 5 ks násady, 16. 5. 1957 – 4 vajcia (z 5 ks násady) Čičov (8272) „Čičovské mŕtve rameno“. Všetko – leg. F. Matoušek.
- *Athene noctua*: násady v coll. SNM-PM Bratislava: 24. 4. 1972 Lúka (7373) „Lučanská važina“ 7 ks násada v hlavatej vŕbe, 21. 4. 1974 Lúka (7373) „Lučanská važina“ 3 ks kompletná násada v hlavatej vŕbe – leg. P. Kaňuščák.
- *Burhinus oediconemus*: 19. 6. 1941 Gabčíkovo (8171) 1 adult. ex. v coll. PM-NM Praha (ex coll. F. Matoušek).
- *Ciconia ciconia*: 22. 3. 1953 Svätý Jur (7769) „Šúr“ hniezdo bociana bieleho postavené na jelši na okraji jelšového lesa. Na lokalite boli aj 3 hniezda volavky popolavej. Ďalší priebeh hniezdenia tam už nebo1 sledovaný – A. Stollmann. Hniezdenie bociana bieleho na tejto lokalite je známe už z roku 1934 (K. Plachetka in Rác 2014).
- *Ciconia nigra*: Čičov (8272) porast pri hrádzi (rkm 1798, hniezdo postavené a obsadené od roku 2011 – M. Kúdela in Rác 2016): 19. 6. 2021 v hniezde 3 od-rastené juv. – J. Šíbl, 18. 7. 2022 v hniezde 2 vyspelé juv. – K. Bacsá, 17. 7. 2023 v hniezde 4 vyspelé juv., 9. 7. 2024 pod hniezdom škrupiny z vajec (neúspešné hniezdenie) – J. Šíbl; Bodíky (8070) vŕbový porast „Alsó sziget“ (pri hrádzi): 27. 7. 2021 v hniezde (nová stavba) 3 vyspelé

- juv., jún 2022 v hniezde 2 odrastené juv. – M. Lintner, lužný les „Királyrét” (pár postavil nové hniezdo asi o 1,8 km východne) 24. 4. 2023 bocian sedí na násade (neskôr hniezdo opustené pre lesné práce), máj – jún 2024 pár sa zdržuje na lokalite ale nehniezdi – P. Rác; Medvedov (8272) porast pri „Opátskom jazierku”: 10. 5. 2024 bocian čierny zaletuje do porastu kde bolo po opadnutí lístia nájdené hniezdo – P. Rác. Na dvoch lokalitách (Bodíky, Medvedov) hniezdili bociany čierne v blízkosti frekventovanej dunajskej hrádze. Výsledky monitoringu bociana čierneho na protilahlej maďarskej strane Dunaja (prehľad hniezdných lokalít s obsadenými hniezdami) v roku 2004: Dunasziget (8070) ostrov „Nyáras” (rkm 1832,5), Kisbodak (8170) ostrov „Pálffy” (rkm 1827,5), Ásványráró (8171) ostrov „Kalap” (rkm 1820), hniezdne lokality mimo inundačného pásma: Dunasziget – Sérényösziget (8070) porast pri „Zátonyi Duna”, Ásványráró (8171) porast pri hrádzi (rkm 1813), Szögye (8272) porast pri hrádzi (rkm 1800,5). Potravné revíry týchto párov sa nachádzali aj na slovenskej strane. Všetko – M. Váci.
- *Charadrius dubius*: 12. 6. 1925 Bodíky (8070) čiastočná násada 1 vajce – leg. et coll. J. Jirsík (doklad sa nezachoval), 8. až 16. 5. 1953 Gabčíkovo (8171) na štrkovej depónii pri Dunaji pod prístavom hniezdi 1 pár – J. Hanzák.
 - *Coloeus monedula*: apríl 2024 monitoring hniezdnej populácie v zámockých parkoch Žitného ostrova: Gabčíkovo (8171) 7 párov, Rohovce (7970) 0 párov, Lehnice (7970) 10 – 12 párov, Okoč – Opatovský Sokolec (8172) 0 párov, Hubice (7870) 0 párov, Tomášov (7869) 0 párov, Malinovo (7869) 6 – 7 párov, Nový Život – Tonkovec (7870) 0 párov, Kráľovičove Kračany (8071) 8 – 10 párov, Čičov (8272) 0 párov. Všetko – P. Rác.
 - *Coracias garrulus*: 17. 5. 1953 Gabčíkovo (8171) „Čierny les” pozorovaný 1 ex., 26. 7. 1953 Gabčíkovo (8171) rovinný lesík v blízkosti obce (pri ceste Gabčíkovo – Pataš) pár zaletuje do porastu (asi ku hniezdu) – J. Hanzák.
 - *Ixobrychus minutus*: 12. 6. 1925 Bodíky (8070) pri plavbe člnom po dunajskom ramene do kolónie kormoránov pozorovaný v poraste trste 1 ex. – J. Jirsík.
 - *Lanius minor*: 8. až 16. 5. a 21. až 28. 7. 1953 pozorovania (bez počtu) v okolí Gabčíkova (8171) v stromoradiach popri kanáloch, ďalej pri Šamoríne (7969), Bratislave – Podunajských Biskupiciach (7869) a Komárne (8274). Na Žitnom ostrove je „bežným zjavom” – J. Hanzák. 11. 7. 1983 cestou po pravostrannej hrádzi Vážskeho Dunaja z Komárna do Kolárova (8274, 8174, 8074) pozorovaných (v úseku pod Kolárovom) asi 5 párov – M. Deraj.
 - *Locustella luscinioides*: 14. 5. 1953 Baka (8170) „Ostrov orliakov morských” spieva 1 ex. v zmiešanom poraste trste vrbových krovin a prhlavy – J. Hanzák.
 - *Motacilla flava*: 8. až 16. 5. a 21. až 28. 7. 1953 na vlhkých lúkach a močiaroch južne od Gabčíkova (8171) „jeden z najhojnejšie hniezdiacich vtákov” – J. Hanzák.
 - *Luscinia svecica cyaneacula*: 23. 7. 1950 Čiližská Radvaň (8172) „Čiližské močiare” 1 juv. ex. (mláďa krátko po vyvedení) v coll. MZM Brno –leg. F. Balát. Corrigenda: v coll. MZM Brno je tento doklad (inv. č. 20.614) chybné datovaný (1. 7. 1951, opravené podľa terénneho denníka F. Baláta).
 - *Nycticorax nycticorax*: 22. 5. 2024 nájdených 5 hniezd s násadami v porastoch trste, v kolónii volaviek popolavých a beluší veľkých na rybníkoch pri Dolnom Štále (8072) – K. Bacsá & R. Slobodník & P. Pál.
 - *Pernis apivorus*: 4. 7. 2016 Bratislava – Podunajské Biskupice (7868, 7968) ostrov „Kopáč” obsadené hniezdo na agáte, včelár sedí v hniezde – J. Svetík; 9. 7. 2024 Bodíky (8070) lužný les „Alsó sziget” obsadené hniezdo na vrbe (staré hniezdo bociana čierneho na ktorom sú nanosené olistené konáre) včelár vyletel z hniezda a lieta okolo – P. Rác & J. Šíbl.
 - *Phasianus colchicus*: hniezdenie na dunajských ostrovoch: 6. 7. 1984 sliepka s mladými na ostrove pri Bodíkoch (8070), 19. 6. 1993 sliepka s mladými na ostrove pri Hornom Bare – Šulanoch (8070) – P. Rác.
 - *Phoenicurus phoenicurus*: 27. a 28. 4. 1984 Dobrohošť (8070), 3. 5. 1985 Hamuliakovo (7969) vždy 1 spievajúci samec v lužnom lese pri Dunaji – P. Rác.
 - *Picus canus*: máj – jún 2022 Vojka nad Dunajom (8070) hniezdiaci pár v brehovom poraste ramena „Zsófi” pri prehrádzke: 3. 5. pár obsadzuje hniezdnu dutinu v polosuchom kmeni vrby 6,5 m vysoko (ešte nemajú kompletnú násadu), 9. 5. samica sa trvale zdržuje v dutine, 14. 6. samec kŕmi v dutine už vyspelé mláďatá pred vyletením (ktoré vyliezajú k vletovému otvoru) – P. Rác.
 - *Poecile montanus*: nálezy hniezd v podunajských lužných lesoch: Šamorín (7969): 1. 5. 1986 – 8 ks násada (samica chytená na hniezde) a v druhom hniezde 9 ks násada, 3. 5. 1986 – 7 ks násada (samica chytená na hniezde); Vojka nad Dunajom (8070): 3. 5. 1987 hniezdo so 7 pull. asi 2 dni starými, 5. 5. 2002 – 9 ks násada; Horný Bar – Šulany (8070): 28. 4. 1994 hniezdo so 4 pull. asi 3 dni starými a 4 vajcami, 26. 4. 1997 – 8 ks nasedená násada; Bodíky (8070, 8170): 13. 5. 1984 – 7 ks

násada, 27. 4. 1985 – 9 ks násada, 30. 4. 1985 čiastočná násada 4 vajcia (neskôr zničená), 6. 5. 1987 hniezdo so 4 pull. asi 2 dni starými, 13. 4. 1989 – 9 ks násada, 3. 5. 1992 hniezdo so 6 pull. asi 1 deň starými, 8. 5. 1993 hniezdo s najmenej 6 pull. asi 2 dni starými (presný počet mláďat nebol zistený) a v druhom hniezde 9 pull. asi 2 dni starými a 1 vajce, 10. 4. 1994 – 11 ks čerstvá násada a v druhom hniezde čiastočná násada 6 vajec (doplnená na 9 ks násadu), 17. 4. 1994 – 9 ks násada, 17. 4. 1995 čiastočná násada 6 vajec (doplnená na 8 ks násadu), 27. 4. 1996 čiastočná násada 2 vajcia (doplnená na 8 ks násadu), 1. 5. 1996 – 9 ks násada, 16. 4. 2000 – 8 ks násada a v druhom hniezde 10 ks násada, 3. 5. 2000 – 9 ks násada, 16. 4. 2001 – 11 ks násada, 21. 4. 2002 – 9 ks násada, 4. 5. 2002 hniezdo s 3 nasedenými vajcami (sýkorka sedí na násade), 12. 4. 2004 čiastočná násada 1 vajce (doplnená na 6 ks násadu), 25. 4. 2004 – 9 ks násada (v tejto hniezdnej dutine došlo aj k druhému hniezdeniu: 6. 6. – 6 ks násada) a v druhom hniezde 10 ks násada, 8. 4. 2007 – 9 ks násada, 14. 4. 2007 čiastočná násada 4 vajcia (doplnená na 9 ks násadu), 12. 4. 2008 – 9 ks násada, 18. 4. 2010 – 10 ks násada, 17. 4. 2016 – 9 ks násada a v ďalších hniezdach 2 × 10 ks násady, 26. 4. 2022 – 8 ks násada, 24. 4. 2023 – 9 ks násada; Baka (8170, 8171): 2. 6. 1984 hniezdo so 7 pull. asi 16 – 17 dní starými (tesne pred vyletením, adult. ex. pri hniezde krúžkovaný), 24. 4. 1985 – 9 ks násada, 29. 4. 1985 – 9 ks násada, 1. 5. 1993 – 9 ks násada a v druhom hniezde 11 ks násada, 30. 4. 2001 hniezdo so 6 pull. asi 3 dni starými a 3 vajcami, 22. 4. 2004 čiastočná násada 2 vajcia (neskôr zničená), 17. 4. 2016 hniezdo s násadou (počet vajec nezistený), 18. 4. 2016 – 9 ks násada, 17. 4. 2023 – 9 ks násada; Gabčíkovo (8171): 26. 4. 1985 hniezdo s násadou (počet vajec nezistený), 10. 4. 1989 – 8 ks násada, 27. 4. 1994 – 8 ks násada, 1. 5. 2004 – 9 ks násada, 16. 4. 2008 – 9 ks násada, 17. 4. 2010 – 9 ks čerstvá násada; Čičov (8272): 16. 4. 1990 – 8 ks násada, 30. 4. 1990 – 7 ks násada, 16. 4. 1991 – 9 ks násada, 24. 4. 1999 hniezdo s násadou (počet vajec nezistený), 6. 5. 2006 – 8 ks násada. Uvedené sú dátumy prvej kontroly hniezda (väčšina hniezd bola kontrolovaná najmenej dvakrát). Niektoré hniezda boli sledované už v čase vytesávania hniezdných dutín, respektíve pri stavbe hniezda. Hniezadne dutiny boli kontrolované pomocou upraveného zrkadla a baterky (Hecl 1974). Všetko – P. Rác.

- *Podiceps cristatus*: 8. až 16. 5. 1953 Gabčíkovo (8171) mŕtve rameno „Nagyerdő“ pozorovaný 1 ex. – J. Hanzák.
- *Prunella modularis*: marec 1921 Šamorín (7969) 1 ex. v coll. MZM Brno (ex coll. J. Karásek), 3 ex. Šamorín (7969) s dátumom zberu pred rokom 1926 (bližšie nedatované) v coll. Slovenského vlastivedného múzea v Bratislave (doklady sa nezachovali, Prírastkový katalóg Vtáky v SNM–PM Bratislava), 25. 3. 1930 Šamorín – Mliečno (7969) 1 ex. v coll. SNM–PM Bratislava (všetky doklady leg. K. Kunszt); ďalšie doklady v coll. SNM–PM Bratislava: 25. 8. 1961 Bodíky (8070) 1 ex., 24., 26. a 27. 4. 1962 Gabčíkovo (8171) 4 ex. – leg. B. Matoušek & F. Matoušek. Všetky doklady pochádzajú z pásma podunajských lužných lesov.
- *Remiz pendulinus*: historické doklady v coll. NHM Viedeň: 31. 12. 1891 Šamorín (7969) 1 ex., 22. 7. 1893 Šamorín (7969) 1 juv. ex. (všetko leg. K. Kunszt) – H. M. Berg.
- *Sternula albifrons*: 24. 7. 1946, 8. 5. 1948 a 22. 5. 1949 Váh pri Šúrovciach (7672) pozorované 1 – 2 ex. – J. Darola.

Literatúra

- HECL M. 1974: Způsob kontroly hnízdních dutin. — Zprávy Československé ornitologické společnosti 15: 14–15.
- RÁC P. 2014: Z histórie výskumu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) na Žitnom ostrove. — Vtáky 9 (3): 4–7.
- RÁC P.(ed.) 2016: Ornitologické pozorovania. — Tichodroma 28: 117–120.

Zostavil: **Peter Rác**

Došlo: 13.12.2024

Online: 31.12.2024